

УДК 657.471

Дерій В.А., к. е. н, професор

Тернопільський національний економічний університет

**НАПРЯМИ І МОЖЛИВОСТІ ПОЛПШЕННЯ ОБЛІКУ
ВИТРАТ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ЙОГО ОРГАНІЗАЦІЇ У
ПРИВАТНО – ОРЕНДНИХ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ
ПІДПРИЄМСТВАХ**

Приватно-орендні сільськогосподарські підприємства з'явилися після того, як перестали існувати у 2000 році колгоспи

основна форма сільськогосподарського виробництва в колишньому Радянському Союзі.

Приватно-орендні сільськогосподарські підприємства – це, за нашим переконанням, сільськогосподарські підприємства, які мають приватну форму власності, беруть в оренду землю і майно селян та зобов'язуються щорічно виплачувати за це натуральну та грошову плату на договірних засадах.

Для поліпшення бухгалтерського обліку витрат важливе значення має їх класифікація, яку кожне сільськогосподарське підприємство самостійно проводить відповідно до П(С)БО 16 «Витрати», і, перш за все, обґрунтована класифікація постійних та змінних загальногосподарських й адміністративних витрат.

Організуючи облік загальногосподарських витрат, головний бухгалтер приватно-орендного сільськогосподарського підприємства повинен забезпечити їх максимальне скорочення за умови підтримання стабільного рівня розвитку даного підприємства. Головний бухгалтер (бухгалтер) підприємства повинен особливу увагу звернути на організацію обліку витрат, пов'язаних з охороною праці та технікою безпеки; із зносом малоцінних предметів і предметів, що швидко зношуються; з витратами на переїзди і переміщення і транспортним обслуговуванням робіт.

На наш погляд, у багатьох приватно-орендних сільськогосподарських підприємствах нерационально використовуються малоцінні предмети (рукавиці, відра, чоботи, ножі, дощовики, фуфайки і т.д.), тому в кожному виробничому підрозділі підприємства має бути заведена «Книга обліку наявності і руху малоцінних та швидкозношуваних предметів», де б вівся оперативний контроль за використанням згаданих предметів.

Щодо адміністративних витрат, то в усіх приватно-орендних сільськогосподарських підприємствах потрібно затвердити їх річний кошторис витрат з розбивкою за кварталами і дотримуватись цього кошторису.

Під час організації обліку адміністративних витрат головний бухгалтер (бухгалтер) підприємства особливу увагу повинен звернути на розміри представницьких витрат, витрат на міжміські телефонні розмови (завести книгу обліку таких розмов), витрат на службові відрядження (проводити аналіз доцільності і оцінку

ефективності відряджень), витрат на утримання і експлуатацію легкового автотранспорту (щомісячний аналіз його роботи: маршрутів поїздок, пробігу, витрат на ремонти і пально-мастильні матеріали), витрат на охорону (щоквартальний аналіз витрат, пов'язаних з оплатою праці охоронців; технічним забезпеченням охорони об'єктів, використанням транспортних засобів і т.д.) тощо.

Для підвищення рівня доходів підприємства великого значення має те як проводяться витрати на збут. Зусилля керівництва приватно-орендним сільськогосподарським підприємствам, в тому числі і головного бухгалтера мають бути спрямовані на те, щоб сільськогосподарська та інша продукція, яку воно виробляє була продана вчасно, за вигідною ціною і без витрат у кількості та якості.

На жаль, як свідчить аналіз роботи сільськогосподарських підприємств України за останні роки, адміністрація більшості цих підприємств ще не навчилась ефективно працювати на ринку сільськогосподарської продукції, як і раніше діючи за принципом швидкого збуту продукції і не оглядаючись на сезонність, всі пропозиції покупців на відповідному ринку.

Як показує зарубіжний і власний досвід України, в питаннях збуту найкраще спрацьовує кооперація сільськогосподарських виробників у сфері збуту, правда нині сільськогосподарський ринок дуже корумпований (держава, на жаль, самоусунулась від проблеми ефективного захисту інтересів і стимулювання сільськогосподарського виробника. Виробник, переважно, не може на ринку продати свою продукцію за вільними цінами) і виробник за такої ситуації не може покрити навіть своїх власних витрат на виробництво сільськогосподарської продукції.

Максимальну вигоду, як годиться в цивілізованих країнах, отримує виробник сільськогосподарської продукції, а не посередник. Проте, в Україні, яка має усі шанси значно наростити обсяги виробництва сільськогосподарської продукції в умовах постійного зростання світового попиту на продовольство і прогнозів щодо кратного зростання цін на нього, виробник продовольства сильно обділений державою і уже не вірить їй. Особливо яскравим прикладом щодо такого стану справ є ситуація на ринку м'ясопродуктів, де ціни продавця у 5 разів вищі за ціни виробника.

Про це знають на всіх рівнях влади в Україні, проте через бізнес-інтереси певних кланових угруповань, дана проблема не вирішується.

Зважаючи на такі обставини, організація обліку витрат на збут має враховувати номенклатуру реалізованої продукції (робіт, послуг) та вид й спосіб її транспортування, напрями і регіони (країни) збуту, а також характер дій та витрат посадових осіб та матеріально відповідальних осіб, причетних до процесу збуту. Під особливим контролем треба тримати витрати на маркетинг і рекламу продукції (робіт, послуг), що реалізуються; витрати на транспортування (з точки зору їх доцільності та окупності в розрахунку на одну тонну перевезених вантажів (один тонно кілометр); витрати на послуги міських ринків, комісійні збори тощо.

Під час організації обліку інших витрат операційної діяльності, головний бухгалтер (бухгалтер) підприємства повинен з'ясувати які витрати підприємства належать до названих витрат, яка їх тут структура, за якими з них варто посилити контроль та відповідальність. Як нам здається, для головного бухгалтера (бухгалтера) підприємства особливими питаннями мають бути питання обліку нестач і витрат від псування цінностей (бажано завести “Журнал обліку нестач і витрат від псування сільськогосподарської та іншої продукції” та визнані штрафи, пені, неустойки (не зайвим було б ввести “Відомість обліку одержаних та визнаних штрафів, пені і неустойок”).

Витрати за іншими рахунками класу 9 (95 “Фінансові витрати”, 97 “Інші витрати”, 99 “Надзвичайні витрати”) не є для приватно-орендних сільськогосподарських підприємств значними, тому ми рекомендуємо організацію їх обліку здійснювати аналогічно до того як організують облік на рахунках 23 “Виробництво”, 91 “Загальновиробничі витрати”, 93 “Витрати на збут”.

Отже, головний бухгалтер (бухгалтер) приватно-орендного підприємства повинен дбати за скорочення витрат діяльності свого підприємства, особливо в нинішніх умовах – умовах світової фінансової кризи, яка змушує власника дбати про економію витрат підприємства, особливо адміністративних витрат.